

“Laissez Faire, Laissez Aller, Laissez Passer” diye başladı “Citius, Altius, Fortius” diye devam ediyor (*)

Elk. Müh. Mustafa S. Çınarlı
mustafa.cinarli@emo.org.tr

Doğayı dönüştürme konusunda insanoğlu kadar tahripkar olan canlı yaşamadı yer yüzünde. Sahip olma hırısı, insanlığın geliştirdiği tüm moral değerlere karşı gelmesine yol açabiliyor. Filozoflar üç bin yıldır insanoğlunun davranışlarının temelini anlamaya çalıştı ve nasıl daha sağlıklı ve gelişmiş bir toplumda yaşanabileceği sorusuna yanıt aradı. Çoğunlukla sorunun insanoğlunun zaaflarından kaynaklandığını, bilinmez olan bu koşulun sorunun çözümünde “insanın iyi olması” yeterli görülebildi. 19. yüzyılda filozofların dünyayı değiştirmelerinin esas olduğu söylenmeye başlandı.

Doğanın nasıl dönüştürülmesi gerektiğine dair yüzyıllar boyunca değişik öneriler ortaya atıldı. Dönüşümü kimler yapacaktı ve dönüşüm ile elde edilen değerler nasıl paylaşılacaktı? Gılgamış Destanı’nda halkın sedir ağaçlarına olan gereksinimine yer verilir, kral; halkı için gereksinim duydukları malzemeyi temin etme mücadelesini vermektedir. Kuvvet kimin elindeyse kuralları o belirlemiştir. Bazı uygarlık tarihi öğretmenlerine göre uygarlık tarihimiz silah teknolojisi tarihimizle paralel gelişmiştir. Kim döneminin en ileri silahlarına sahip olabildiyse, tarihi o yazmıştır.

Adam Smith’ten beri “piyasa”nın da kendi iç dinamikleri ile hareket etmesi doğru yöntem olarak önerilmeye devam etmektedir. Yüz yıldan fazla bir zamandır sermayenin piyasa üzerindeki düzenleyiciliği üzerine pratiklerin sürdürüldüğü topraklarda insanların kandırıldığının gizlenme olanağı kalmamıştır. Osmanlı, Cumhuriyet, Yeni Cumhuriyet ve tekrar Yeni Osmanlı dönemlerinde, toplumdan istendiği gibi “bıraktı geçtiler, bıraktı yaptılar”. İktidar destekli sermayelerin her dönemde gerçekleştirmek istedikleri planlarını başka bir formüle dayandırdıkları ortaya çıktı.

Toprak uzun bir süre tarımsal faaliyet ve yer altı zenginlikleri ile önem taşıdı. Ekilip biçilmesiyle elde edilen ürünlerle üzerindeki toplumu beslediği gibi uzaktaki başkentteki zenginliğin artmasının da kaynağı oldu. Küçük Menderes, Büyük Menderes, Gediz ovaları tarımsal artı değerinin yüksekliği nedeni ile tarihte bu denli yer edinmişlerdir. Kral Midas yeryüzünde yürümeye başlamadan çok önceki zamanlardan beri bölgemizde altın çıkarılıyordu. Ancak hiç bu kadar fütursuzca ve kural tanımaz biçimde gün yüzüne çıkartılmamıştı.

Sermaye, madenlerin ve kömür kaynaklarının serbestleştirilmesiyle

katledilen doğayı arkasında bırakarak başka bakir topraklarda aynı yöntemi deneyecek. Oysa liberalizmin bayrağı altındaki namılı üniversitelerin hocaları, bu denli doğa tahribinin on sekizinci yüzyılda kaldığını, dünyanın daha modern yöntemlerle yer altı zenginliklerinin işlenerek dolaşma sokulduğunu müjdeliyordu.

Ülkelerin yer altı ve yer üstü zenginliklerinin paylaşımının bu kadar fütursuzca el değiştirilebilmesi için gerekli bütün değişiklikler otuz yıldan fazla bir süredir bir planın parçası olarak uygulanmaktadır. Öncelikle devletin tanımı ve kapsamı değiştirildi. Tüm dünyada bu değişikliğin gerçekleşmesi otuz yılı aşmış olsa da “globalleşme rüzgarı” kesintisiz estirildi. Eğitim, sağlık, güvenlik, barınma, gıda ve enerjinin kamusal konular olmanın çıkarılması baskısına karşı ise mücadelemiz sürmektedir.

Piyasanın görünmez elinin aklıselim, moral değerlere sahip, toplum çıkarlarını yükseltecek anlayışta olacağı bir varsayımdı ve herkesin bunu böylece var sayması istendi. Artık paradigma değişmiştir; daha fazla üretimi, daha da fazla kar elde etmek ve çok daha az sorumluluk.

Ülkemizde en çok eksikliği duyuy-

lan konunun müteahhitlik (yüklenici) bakanlığı olmadığı ortadadır. Devlet eliyle konut sorununu çözmek amacıyla oluşturulan Emlak Bankası, hem planlı kentler hem de sağlıklı yapılar vaat ediyordu. Bu yapı önce TOKİ'ye dönüştürüldü, ardından mali, teknik her türlü denetimden kaçırılmak üzere gerekli düzenlemeler yapıldı. En sonunda da Başbakanlığa bağlanarak "başıbozukluk" biraz olsun giderilmeye gayretindeymiş izlemi verilebildi. Arazilerin arsaya, arsaların beton bloklara dönüştürülmesinin kutsandığı bir dönem yaşıyoruz ve bu sistemin irdelenmemesi için çalışmalar son sürat devam etmektedir.

Eğitim alanındaki bileşenlerinin katkıları değerlendirilmeden ve toplum bilgilendirilmeden girilen "eğitim reformu" sorunlu olarak uygulanmaya zorlanmaktadır. Eğitim sisteminde, 4+4+4 olarak bilinen yöntemle sinsice değişikliklere gidilmiştir. Tasarı yasalasmadan eğitimden kesintisiz eğitimde kökten değişiklik yapılacağı ve yanlış bir yöntemle çocukların okul ile tanışacakları uyarısı yapılmıştı.

Eğitim sistemi üzerinde fırtınaların koptuğu bir dönemde İzmir'de sivil ekip aracılığıyla çarpılan gençlerin girdiği tartışmada 1 genç öldü 3 kişi yaralandı. Polis orantısız güç kulla-

nımı sırasında düzensiz davranışları sayesinde polis benzer olaylara ne kadar hazırlıklı olduğu ve eğitimi ortaya çıktı. Aynı günlerde İçişleri Bakanı tarafından; modern ülkelerdeki güvenlik teşkilatlarında kullanıldığı gibi organik biber gazı kullanıldığı konusunda bilgilendirildik.

İzmir'in gündeminde geçen yıla kadar yer almayan, İBB'nin İzmir Ulaşım Ana Planında yer almayan, karayollarının programında olmayan Konak tüneli projesi mucize çözüm olarak kentimize dayatılıyor ve tepkilere rağmen kamuoyunda tartışılmadan hayata geçiriliyor. Kimse sağlıklı biçimde bu projenin gerekliliğini ve kent içi ulaşımına getireceği olası riskleri veya yararlarını öğrenemiyor.

Bu örneklerin hiç birisi gelişmiş bir toplumda hayat bulamazken ülkemizde olanca gerçekliğiyle önümüzde durmaktadır. Kentlerin sakinleri, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşları tamamen dışarıda bırakılarak, yapım işlerinde hiçbir yeteneği ve yetkisi olmayan müteahhitlerin uygulamalarına ve insafına terk edilmesini sosyologlar, hukukçular ve siyaset bilimciler tarafından uzun yıllar irdelemeye devam edilecektir.

Belediyeler sağlıklı, güvenli ve planlı bir kent yaratma konusunda tek yetkili kurumlardır. Siyasi iktidarlar bu yetkilerin merkezi yönetim

tarafından kullanılmasından memnuniyet duyarlar. Ülkemizde siyaset güç kullanımı ile tanımlandığı sürece bu durum değişmeyecek. Meslek örgütlerinin, sendikaların, toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerde söz sahibi olmadığı bir siyaset alanı tanımlayıp arkasından her hareketin, her uygulamanın itiraz göremeden kabul edilmesini beklemek çağdışı bir anlayışın uzantısıdır.

TMMOB'ye bağlı meslek odalarının ülkemizin imarlaşma ve sanayileşme sürecinde idarenin bir parçası olması engellenemez. Kamu niteliğindeki meslek odalarının kamu yararına gerçekleştirdiği denetimlerin ve düzenlemelerin muadili bulunmamaktadır. Sahip olduğu mesleki birikimini toplumun daha güvenli ve daha sağlıklı çevrelerde yaşamasını sağlamak amacıyla kullanan TMMOB'nin 40 yıldır muhalefette bulunmasının nedeni budur. Denetim ve düzenleme görevini yerine getiren kurumlar eşyanın tabiatı gereği siyasi erk sahibine yanlışlarını göstermek için muhalif olmak zorundadır.

**Bırakınız Yapsınlar, Bırakınız Geçsinler*

Daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü

*geçti içimizden biri koca denizi
gide gide buldu bir yeni kara.
bir sürü insan koştu ardından,
orda büyük şehirler kurdular; alın teri ve akılla
ama ekmek satılmadı eskisinden ucuza...*

*bir makine icat etti içimizden biri,
buhar çevirdi tekerleği onunla
fabrikalar türedi ardından bir sürü
başladı insanlar fabrikaları çalıştırmaya
ama ekmek satılmadı eskisinden ucuza...*

*düşündü taşındı içimizden bir çoğu
güneş ekseninde dönmesi üstüne dünyanın.*

*bir sürü insan kafa yordu
insan yüreği, evrenin yasaları üstüne
havanın bileşimi, denizin balıkları üstüne kafa yordu bir sürü insan.
bulundular önemli keşiflerde
ama ekmek satılmadı eskisinden ucuza...*

*tersine günden güne arttı şehirlerde yoksulluk
yıllardır kimse bilmez kimse insanın hali nice
sürünür yerlerde sizin gibi biri, siz yukarılarda uçtukça
kalmamış hiçbir yanı insana benzeyen
peki insan insana yardımcı değil mi
ne gezer....*

Bertolt Brecht